

Maskinentreprenörernas MEKO-rapportering Luciarapport 2017

Foto: Martin Olson

Maskinentreprenörerna

Innehåll

Sammanfattande punkter	4
1. Tema underhåll	6
1.1 Underhållspanelen	6
2. Tema anläggning	8
2.1 Infrastrukturinvesteringar	9
2.1.1 Riket	9
2.1.2 Stockholm.....	10
2.1.3 Västra Götaland.....	10
2.1.4 Skåne	11
2.1.5 Sydsverige	11
2.1.6 Mellansverige	12
2.1.7 Norrland	12
2.2 Nystartade projekt	13
2.3 Transportvolymerna.....	13
2.4 Bygglov vindkraftverk.....	14
2.5 Vindkraftverk under byggnation	14
2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender	15
3. Tema VA	16
3.1 Nyinvesteringar VA.....	17
3.2 Nystartade projekt	17
3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender	18
4. Tema gruvindustrin - Norrland.....	19
4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin	19
4.2 Nystartade projekt	19
4.3 Råvaror	20
4.3.1 Järnmalm.....	20
4.3.2 Koppar, bly och zink	20
4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender	21
5. Tema rekrytering.....	22
5.1 Rekryteringsläget	22
6. Tema Utmaningar	23
6.1 Vad är ditt företags största utmaning?	23
6.2 Hur ska vi locka duktiga personer till branschen?	25

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 000 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna
Box 1609, 111 86 Stockholm
Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under perioden november - december 2017. Följande personer från Industrifakta har medverkat i framtagning av MEKO-rapporten:

- Magnus Johansson, Projektledare
- Patrik Wikman, VD
- Jens Linderoth, Analytiker
- Magnus Klein, Statistiker
- Jenny Ingelström, Analytiker

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- Hampe Mobärg, VD
- Micael Appelgren, Chefredaktör

Sammanfattande punkter

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar ett fortsatt positivt stämningssläge i november. Indexet ligger för fjärde mättillfället i rad en bra bit över 100 och i linje med samma månad förra året. De intervjuade företagens bedömning om läget kommande vår indikerar också ett positivt läge, men något svagare jämfört med året innan.
- Av de ingående värden som MEKO baseras på, visar faktorerna faktureringsläge och efterfrågan på tjänster särskilt positiv utveckling under de senaste sex månaderna.
- Det var endast orderstocken som backade något under de senaste sex månaderna.
- När det gäller prognosen för det kommande halvåret väntas orderläget utvecklas särskilt starkt.
- Arbetsvolym är det enda av de ingående värdena som väntas utvecklas i negativ riktning det kommande halvåret.
- Mellan 85 och 94 procent av de intervjuade företagen uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt kompetens, beroende på funktion. Tillfrågade företag i södra och sydöstra Sverige har störst svårigheter.
- Flerbostadshusbyggandet har ökat kraftigt under de senaste två åren. Hittills i år har det påbörjats drygt 30 000 lägenheter i flerbostadshus och mycket tyder på att årsvolymen ökar med 5 procent jämfört med 2016. Framöver väntas dock en negativ rekyll men nivån bedöms ändå ligga kvar på en historiskt hög nivå under 2018-2019.
- Det finns signaler om en inbromsad prisutveckling och sjunkande priser inom vissa segment på vissa marknader. Ytterligare finansiella åtstramningar, konjunkturell avmattning och en framtida räntehöjning är faktorer som kan dämpa efterfrågan på bostäder ytterligare.
- Eftersom det bedöms finnas ett samband mellan ekonomisk tillväxt och VA-investeringar, bör de senaste årens starka BNP-utveckling gynna VA-sektorn under den kommande tvåårsperioden.
- Kapacitetsutnyttjandet i gruv- och mineralutvinningsindustrin minskade med 3,4 procent under årets tredje kvartal jämfört med samma period 2016. Dock är nivån fortsatt hög och ligger över kapacitetsutnyttjandet inom industrin som helhet.
- Prisutvecklingen för metaller och mineraler har under det senaste året varit på uppåtgående. Särskilt kraftigt har zinkpriserna stigit.
- Enligt SCB förväntas bygg- och anläggningsinvesteringarna inom gruvindustrin öka kraftigt både i år och 2018 jämfört med 2016.

- 68 procent av de intervjuade entreprenörerna menar att rekrytering av rätt kompetens är en av företagets största utmaningar. Man ser även utmaning i att rekrytera en maskinförare och att få till lönsamhet i verksamheten.
- De intervjuade lyfter särskilt fram att man bör förändra branschens image, utveckla egna branschskolor och att satsa mer på utbildning i företaget som viktiga faktorer för att locka duktiga personer till branschen.

1. Tema underhåll

1.1 Underhållspanelen

Underhållspanelen består av 80 aktörer, som genom att svara på ett antal fasta frågor ger sin bild av företagets situation när det gäller marknad och försäljning. Svaren redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels ger de beräkningsunderlag för att ta fram den procentuella utvecklingen för sex olika delindikatorer i branschen. (se nedan 1.1.2-1.1.7), dels vägs positiva och negativa svar samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO.

1.1.1 MEKO

maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
137	115	129	117	109

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. Nedan beskrivs hur beräkningarna görs.

MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka) respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal, utan redovisningen blir istället kvalitativ. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge.

Nedan redovisas de sex ingående parametrar som MEKO omfattar, men i absoluta tal. Den procentuella utvecklingen räknas om till ett index.

1.1.2 Arbetsvolym

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
100	112,6	114,4	124,7	127,6	125,9

1.1.3 Orderstock

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
100	112,7	114,5	123,4	121,9	125,1

1.1.4 Maskinstock (maskininvestering)

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
100	104,8	109,2	115,4	118,2	119,6

1.1.5 Faktureringsläge

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
100	106,5	109,3	116,9	120,0	120,3

1.1.6 Beläggningsgrad

nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
100	111,2	113,5	125,8	126,9	127,8

1.1.7 Efterfrågan på tjänster

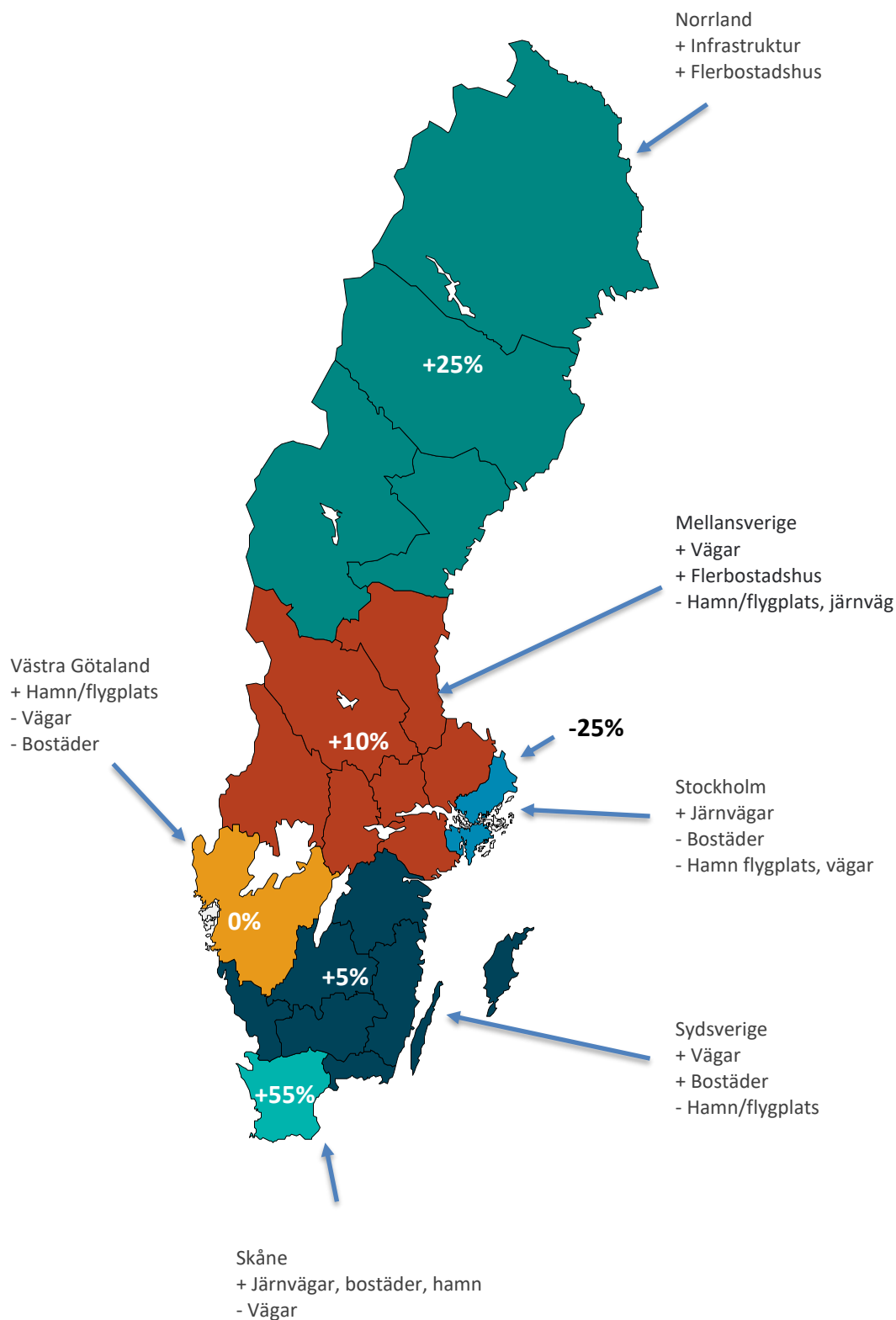
nov-15	maj-16	nov-16	maj-17	nov-17	maj-18
100	116,7	117,9	131,4	135,8	137,1

1.1.8 Kommentarer till utvecklingen

- Den sammanvägda konfidensindikatorn, MEKO, visar i november ett fortsatt positivt stämningläge. Dock har det starka läget försvagats något jämfört med ett halvår sedan och troligen inverkar säsongsmässiga variationer på läget. Förväntningarna på maj nästa år är något försiktiga, men indikerar ett fortsatt gott stämningläge.
- Arbetsvolymen ökade ytterligare i november och volymen har stadigt varit stigande sedan första mättillfället i november 2015. Prognosen för maj 2018 tyder på en svagt minskande volym, vilket kan ses som en återgång från ovanligt höga nivåer i november.
- I november visade orderstocken en tillbakagång. Förväntningarna är dock fortsatt goda och ökad orderstock är att vänta igen i maj 2018. Den minskade orderstocken i november kan vara en förklaring till att arbetsvolymen väntas backa om sex månader.
- Maskinstocken har redovisat en stabil ökning sedan november 2015 och väntas fortsätta öka även de kommande sex månaderna. Ökningstakten väntas dock mattas av.
- Även faktureringsläget har haft en gynnsam utveckling, vilket hänger ihop med utvecklingen för arbetsvolym och orderstock. Dock väntas en utplaning till maj 2018. Sedan november 2015 har faktureringsläget stärkts med 20 procent.
- Under de senaste sex månaderna har beläggningsgraden ökat något. Det ligger i linje med utvecklingen för arbetsvolym, men om sex månader bedöms beläggningsgraden fortsätta i samma riktning medan arbetsvolymen väntas minska.
- Det positiva stämningläget återspeglas även i efterfrågan på tjänster. I november steg efterfrågan ytterligare och till skillnad från arbetsvolymen väntas efterfrågan på tjänster stiga än mer de kommande sex månaderna. En förklaring kan vara att företagen känner av konjunkturläget och att aktiviteten i branschen är hög.
- Likt flera andra byggtkniska branscher är svårigheterna att hitta rätt typ av personal mycket stora just nu. Runt 90 procent av de intervjuade uppger att det är svårt eller mycket svårt att hitta rätt sorts kompetens. Svårigheterna är utbredda över hela landet men de tillfrågade företagen i södra och sydöstra delen av Sverige tycks ha det extra besvärligt.
- När det gällde att bedöma efterfrågan på entreprenadtjänster sex månader framöver, visade svaren från panelen att företagen i södra Sverige hade något mindre positiva markandsförväntningar jämfört med företag från övriga delar av landet.

2. Tema anläggning

Infrastruktur och bostadsbyggande 2017 (Procentuell förändring jämfört med 2016)

2.1 Infrastrukturinvesteringar

I detta avsnitt presenteras en historisk utveckling för bygginvesteringar inom infrastruktur och bostadsbyggande tillsammans med en prognos för perioden 2017-2019. Volymerna redovisas som påbörjade objekt, vilket ger den första signalen att själva byggprojektet har startat. Redovisning i fasta priser av både historiska värden och prognoser ger volymförändringar. Prognosen 2017-2019 visar procentuell förändring jämfört med föregående år. Efter årets första sex månader uppgår infrastrukturinvesteringarna på riksnivå till 17,1 miljarder kronor. Jämfört med samma period förra året innebär det en kraftig minskning, där främst svagare investeringar inom hamn och flygplats förklarar skillnaden. 2016 var investeringsvolymen ovanligt hög, mycket tack vare de stora hamnprojekten Slussen och Nynäshamn, vilket gör att den sammanvägda prognosen för 2017 visar en negativ rekyl. Prognosen visar på en minskning med 15 procent i år följt av en ökning med 18 procent 2018, där endast investeringar inom järnväg väntas öka. Halvårsvolymen är redan uppe i nivå med fjolårets helårsvolym, där bland annat utbyggnaden mellan Malmö och Lund har startats, vilket indikerar en kraftig uppgång 2017. Det råder alltså en hög aktivitet inom bostadsbyggandet och under första halvåret påbörjades det närmare 38 000 lägenheter, vilket motsvarar en uppgång med 11 procent jämfört med samma period 2016. Trots att ökningstakten är fortsatt hög tyder mycket på en inbromsning och prognosen innebär oförändrade nivåer gällande småhus och en ökning med 5 procent för flerbostadshus. Tecken på avmattning i bostadsprisutvecklingen, signaler om lokal överproduktion av en viss typ av bostäder, kapacitetsbrist samt ytterligare åtstramningar för att stävja hushållens ökade bostadslån ligger bakom den bedömningen.

2.1.1 Riket

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	17 094	22 051	9 635	-10%	+30%	-15%
Hamn-flygplats	5 168	13 818	286	-85%	+40%	+20%
Järnväg	7 899	8 399	8 192	+100%	0%	-15%
Totalt	30 161	44 269	17 113	-15%	+18%	-10%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	9 363	12 937	7 135	0%	-5%	-5%
Flerbostadshus	35 898	50 162	30 495	+5%	-7%	-5%
Totalt	45 261	63 099	37 630	+4%	-7%	-5%

Källa: SCB

2.1.2 Stockholm

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	3 487	6 690	2 233	-40%	+30%	+25%
Hamn-flygplats	2 278	12 217	69	-95%	+200%	+100%
Järnväg	3 764	2 847	4 460	+70%	-10%	-20%
Totalt	9 528	21 754	6 762	-50%	-15%	-45%

Källa: Byggefakta, Industriefakta AB

Rivning av slussen tidigare lagd från 2016 till 2015

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	2 154	2 936	1 415	-7%	0%	-5%
Flerbostadshus	11 609	18 423	9 900	0%	-7%	-10%
Totalt	13 763	21 359	11 315	-1%	-6%	-9%

Källa: SCB

2.1.3 Västra Götaland

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	3 599	4 792	1 431	-40%	+50%	+25%
Hamn-flygplats	77	146	9	+500%	-80%	+25%
Järnväg	641	789	333	0%	+500%	-15%
Totalt	4 316	5 728	1 773	+10%	+25%	-50%

Källa: Byggefakta, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 741	2 338	1 177	-7%	0%	-10%
Flerbostadshus	4 282	6 929	3 738	-5%	0%	-5%
Totalt	6 023	9 267	4 915	-6%	0%	-6%

Källa: SCB

2.1.4 Skåne

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	1 044	1 957	904	-10%	+20%	+10%
Hamn-flygplats	34	58	4	0%	+100%	-20%
Järnväg	945	264	829	+2 200%	-75%	-50%
Totalt	2 023	2 279	1 737	+205%	-35%	-70%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 201	1 744	1 155	+5%	-5%	-10%
Flerbostadshus	4 643	6 713	4 601	+20%	0%	+5%
Totalt	5 844	8 457	5 756	+16%	-1%	+2%

Källa: SCB

2.1.5 Sydsverige

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	2 418	2 022	1 042	+50%	+30%	-50%
Hamn-flygplats	711	946	130	-80%	+10%	+15%
Järnväg	468	1 328	890	0%	-40%	+900%
Totalt	3 597	4 296	2 062	+1%	-10%	+3%

Källa: Byggefakta, Industrifakta AB

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 366	2 241	1 448	+10%	-10%	0%
Flerbostadshus	4 753	6 970	3 671	+5%	-15%	-5%
Totalt	6 119	9 211	5 119	+7%	-14%	+4%

Källa: SCB

2.1.6 Mellansverige

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	4 113	3 412	2 276	+30%	+10%	0%
Hamn-flygplats	242	396	31	-80%	+150%	+25%
Järnväg	1 957	2 084	374	-40%	+10%	+60%
Totalt	6 312	5 893	2 681	+20%	-50%	-20%

Källa: Bygghälsa, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	1 750	2 888	1 499	0%	-5%	0%
Flerbostadshus	7 064	8 767	6 968	+10%	-15%	-5%
Totalt	8 814	11 655	8 467	+5%	-14%	-2%

Källa: SCB

2.1.7 Norrland

Infrastrukturinvesteringar 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr, 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Väg	2 434	3 177	1 749	+15%	+25%	+10%
Hamn-flygplats	1 828	54	44	+500%	+40%	-30%
Järnväg	124	1 088	1 307	+125%	+25%	-50%
Totalt	4 386	4 318	3 100	+40%	+5%	-50%

Källa: Bygghälsa, Industriefakta AB

Bostadsbyggande 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Påbörjade lägenheter

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Småhus	712	792	442	0%	0%	0%
Flerbostadshus	2 590	2 361	1 616	+10%	-10%	-5%
Totalt	3 302	3 153	2 058	+8%	-8%	-5%

Källa: SCB

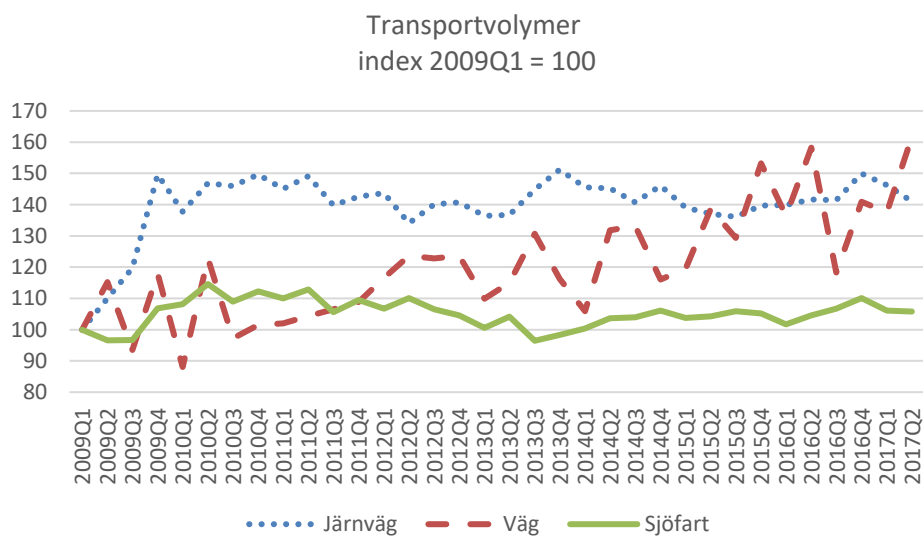
2.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201701-201706

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Reinvestering/underhållsåtgärder på järnväg, Getingmidjan	Järnvägsspår, räls	Stockholm	Stockholm	2017-06	3 200
Nybyggnad Trafikplats Hjulsta S, FSE501, Förbifart Stockholm	Väg/gata	Stockholm	Stockholm	2017-03	1 000
Basunderhåll på järnväg, Jönköpingsbanan	Järnvägsspår, räls	Jönköping	Jönköping	2017-06	850
Nybyggnation av spårväg mellan Lund C och ESS	Järnvägsspår, räls	Skåne	Lund	2017-03	776
Ombyggnad av väg 562 mellan Njurundabommen-Nolby	Väg/gata	Västernorrland	Sundsvall	2017-04	600
Basunderhåll för Botniabanan, Långsele-Vännäs	Järnvägsspår, räls	Västernorrland	Sollefteå	2017-05	400
Nybyggnad av planskild trafikplats, Sörredsmotet	Väg/gata	Västra Götaland	Göteborg	2017-02	350

Källa: Bygghälsa

2.3 Transportvolym

Källa: Trafikanalys

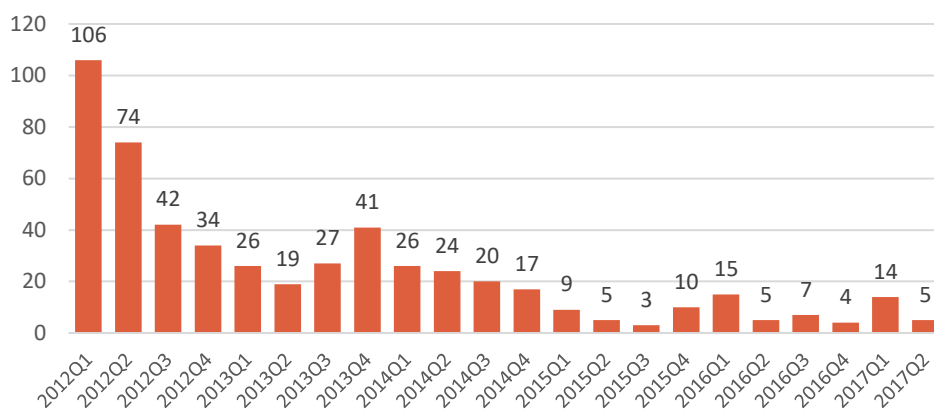
2.4 Bygglov vindkraftverk

Beviljade bygglov för vindkraftverk

	2014				2015				2016				2017	
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Antal bygglov	26	24	20	17	9	5	3	10	15	5	7	4	14	5

Källa: Byggfakta

Vindkraftverk
Antal beviljade bygglov 2012Q1-2017Q2

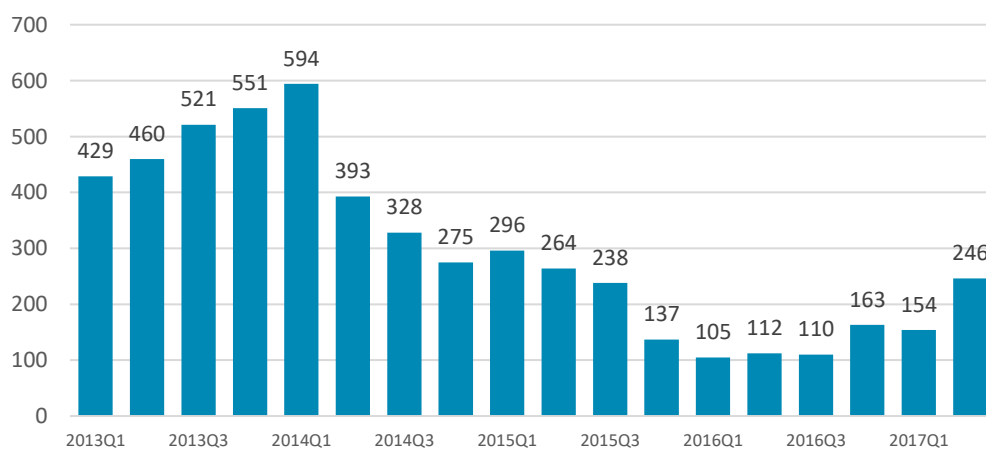

2.5 Vindkraftverk under byggnation

	2014				2015				2016				2017	
Vindkraftverk	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2
Antal vindkraftverk	594	393	328	275	296	264	238	137	105	112	110	163	154	246

Källa: Svensk Vindenergi

Vindkraftverk under byggnation, antal

2.6 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

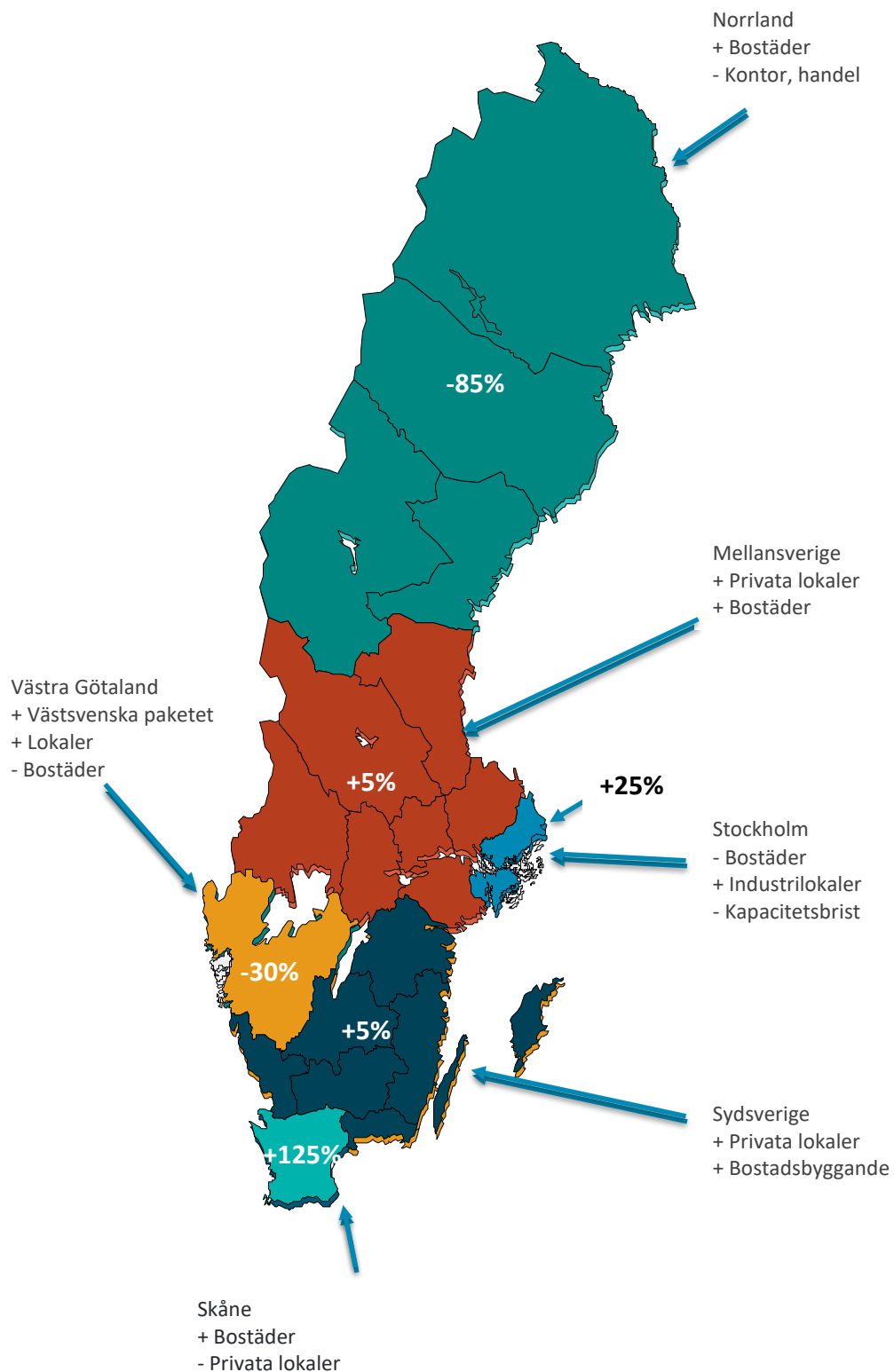
- Regeringens nya infrastrukturproposition för perioden 2018-2029 har ett samlat investeringsvärde som är ca 20 procent högre än den nuvarande planen 2014-2025.
- Volymen vägtransporter har ökat kraftigt de senaste sju åren och under andra kvartalet ökade godstransporterna med 4 procent jämfört med samma kvartal förra året. Tillväxten i ekonomin väntas hålla i sig de kommande åren, vilket bör innebära en fortsatt hög nivå på vägtransporterna.
- Även om ökningstakten inom bostadsbyggandet väntas mattas av efter två år med kraftig uppgång, kommer produktionsvolymen sannolikt ligga kvar på en historiskt hög nivå under de närmaste 2-3 åren. Den positiva situationen ökar efterfrågan på gator, vägar och annan infrastruktur.
- Riksdagens mål att minska miljöpåverkan från transportsektorn kommer att kräva nyinvesteringar i infrastrukturen för kollektivtrafik.
- En växande befolkning och en inflyttning till landets större städer och centralorter innebär en ökad efterfrågan regionalt av bostäder samt privata och offentliga lokaler. Utvecklingen leder även till en ökad belastning på befintlig infrastruktur, vilket skapar behov av investeringar och underhåll.

Negativa faktorer

- Flera signaler gör gällande att bostadspriserna bromsar in eller till och med sjunker något inom vissa segment på vissa marknader. Detta efter flera år av kraftig uppgång på bostadsmarknaden. Dock menar flera experter att prisnedgången lär bli kortvarig.
- De senaste åren har det skett en kraftig uppgång av investeringarna inom skola och vårdbyggnader. Exempelvis har husbyggnadsvolymen inom skolor och utbildningslokaler redan efter tre kvartal i år uppnått fjolårets helårsvolym. Detta till följd av förändringar i befolkningsstrukturen i kombination med behov av förnyelse av befintliga byggnader. Ett fortsatt fokus på dessa typer av investeringar kan minska det ekonomiska utrymmet för annat kommunalt husbyggnads- och anläggningsbyggande.
- Finansinspektionens förslag om skärpta amorteringsregler för de mest skuldsatta hushållen (lånets storlek i förhållande till inkomst) har godkänts av regeringen. En åtstramning i lånereglerna kan dämpa hushållens efterfrågan ytterligare. De nya reglerna föreslås gälla från och med första mars 2018.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn, på grund av den kraftigt höjda produktionstakten av flerbostadshus, gör det svårt att på kort sikt höja nyproduktionen. Många aktörer vittnar om arbetskraftbrist som det största hindret för ökat byggande.
- Allt fler signaler på lokal överproduktion på vissa marknader. Aktörer rapporterar bland annat om ändrade planer från produktion av bostadsrätter till hyresrätter, då man gör bedömningen att marknaden är något osäker.

3. Tema VA

VA-investeringar 2017

(Procentuell förändring jämfört med 2016)

3.1 Nyinvesteringar VA

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad av VA, 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019
Mkr 2016 års priser

Region	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Stockholm	481	368	220	+25%	+60%	-20%
Västra Götaland	492	574	211	-30%	0%	+40%
Skåne	392	229	362	+125%	-45%	-25%
Sydsverige	521	501	272	+5%	+15%	-5%
Mellansverige	506	469	319	+5%	-15%	-40%
Norrland	397	663	51	-85%	+30%	-10%
Riket	2 789	2 803	1 435	-10%	+15%	-25%

Källa: Byggfakta, Industrifakta AB

I VA-investeringar ingår ny-, till-, och ombyggnad av avlopps- och vattenledningar

3.2 Nystartade projekt

Nystartade projekt 201701-201706

Projekt	Kategori	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Nya inloppskanaler mm till Sjölunda avloppsreningsverk	Vattenledningar	Skåne	Malmö	2017-01	200
Nybyggnad av överföringsledning mellan Flen och Katrineholm	Vattenledningar	Södermanland	Flen	2017-01	124
Nybyggnad av va-ledning mellan Enköping-Märsön	Vattenledningar	Uppsala	Enköping	2017-01	80
Nyläggning & renovering av spillvattenledning, Östbergatunneln	Avloppsledningar	Stockholm	Stockholm	2017-02	50
Ny överföringsledning i Kungälv	Vattenledningar	Västra Götaland	Kungälv	2017-06	40
Nybyggnad av överföringsledning för avlopp i Mörbylånga	Vattenledningar	Kalmar	Mörbylånga	2017-04	35

Källa: Byggfakta

3.3 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Nyinvesteringarna inom VA påverkas positivt av det ökade bostadsbyggandet de senaste åren.
- Belastningen på befintliga anläggningar ökar i takt med en kraftig befolkningsökning i vissa regioner. Det skapar behov av kapacitetsutbyggnad på orter där befolkningen har vuxit kraftigt de senaste åren.
- Det låga ränteläget är gynnsamt för kommunens investeringar. Enligt Riksbankens senaste räntebana väntas inte reporäntan höjas förrän mitten av 2018.
- Eftersom många VA-anläggningar och reningsverk härstammar från 1960- och -70-talen är renoveringsbehoven stora och växande.
- Det pågående projektet "Västsvenska paketet" i Göteborg leder till växande VA-investeringar.
- I samband med flytten av bland annat 3 000 bostäder och omvandlingen av Kiruna kommer VA-investeringarna att påverkas positivt under de närmaste fem åren.
- Det finns ett samband mellan ekonomisk tillväxt och VA-investeringar. De senaste årens ekonomiska tillväxt bör innebära en relativt hög investeringsnivå under de närmaste åren.
- Det finns behov av klimatanpassning av vattenverk.
- Enligt rapporten *Investeringsbehov och framtida kostnader för kommunalt vatten och avlopp* som Svenskt Vatten har initierat behöver investeringsnivån för kommunal vatten- och avloppsförsörjning öka med 35 procent de kommande 20 åren.

Negativa faktorer

- Enligt en rapport ifrån SKL kan skatteunderlaget förväntas utvecklas svagare från och med 2019. Det, tillsammans med att behoven av investeringar inom vård och skola ökar kraftigt, kan innebära att många VA-investeringar måste skjutas på framtiden.
- Kapacitetsbrist i byggsektorn och svårigheter hos entreprenadföretagen att hitta rätt utbildad personal innebär ett hinder för VA-investeringar.
- Urbaniseringen skapar regionala obalanser när det gäller husbyggnad och investeringar.
- För att undvika höga anbudspriser är det sannolikt att många kommuner avvaktar med investeringar tills byggsektorn befinner sig i en lugnare konjunktur.
- Trots en kraftig ökning av bostadsbyggandet de senaste åren har inte investeringsnivån inom VA utvecklats lika starkt.

4. Tema gruvindustrin - Norrland

4.1 Ny- och ombyggnad inom malm- och gruvindustrin

Påbörjad ny-, till- och ombyggnad, 2015-kv 1-2 2017, prognos 2017-2019

Mkr 2016 års priser

Sektor	2015	2016	Kv 1-2 2017	P2017	P2018	P2019
Malm- och gruvindustri	2 957	80*	8	-90%	0%	0%

* Endast ett litet antal små ny- och ombyggnadsprojekt uppges ha påbörjats under 2016. För perioden 2017-2018 finns inga större projekt planerade. Osäkerheten kring 2019 är stor. Några större projekt finns inte i planerna och det är samtidigt svårt att beräkna värde på de projekt som förväntas starta kring 2019-2020.

4.2 Nystartade projekt

Nystartade och kommande projekt 2014-2019

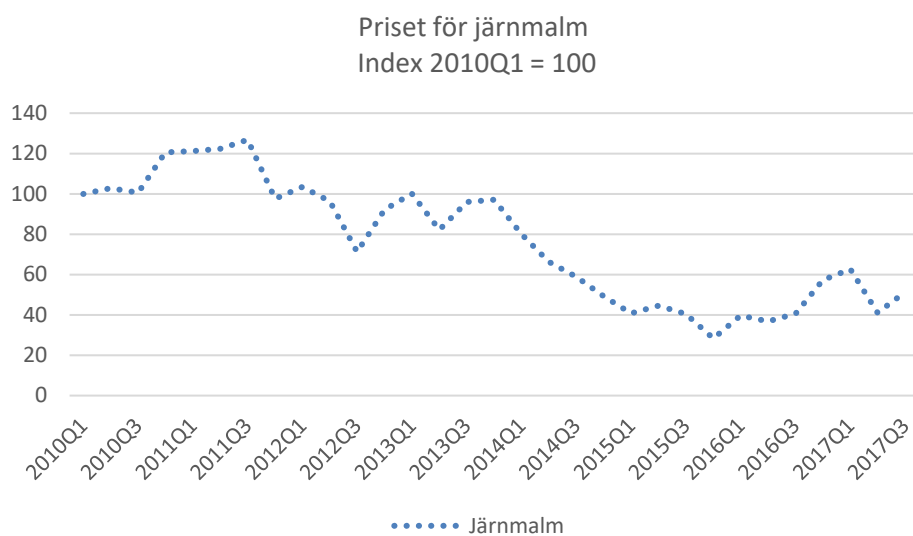
Projekt	Beskrivning	Län	Kommun	Byggstart	Värde Mkr
Mertainen	Nytt gruvområde	Norrbotten	Kiruna	2014-09	1 500
Sovringsverk, Mertainen	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-02	1 250
Sovringsverk, Leveäniemi	Nytt sovringsverk	Norrbotten	Kiruna	2015-05	1 250
Leveäniemi	Nybyggnad av gruva	Norrbotten	Kiruna	2015-06	300
Gruvberget etapp 3	Utbyggnad av gruva	Norrbotten	Svappavaara	2014-01	125

Källa: Byggfakta

För närvarande finns det inte några stora projekt planerade fram till och med 2019.

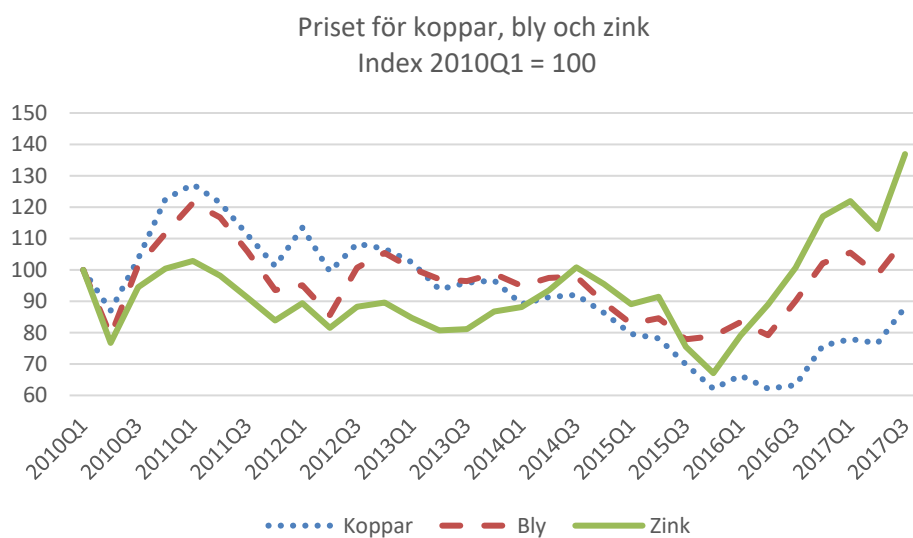
4.3 Råvaror

4.3.1 Järnmalm

Källa: www.indexmundi.com

4.3.2 Koppar, bly och zink

Källa: www.indexmundi.com

4.4 Positiva och negativa drivkrafter/trender

Positiva faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom stål- och metallverk har ökat med nästan 5 procent under tredje kvartalet jämfört med samma period förra året.
- Tillväxten i den internationella ekonomin ökar efterfrågan på råvaror.
- Sedan inledningen av 2016 har priserna för metaller och mineraler stigit allttjämt och under tredje kvartalet i år fortsatte trenden.
- Under årets första halvår har produktionsvolymen ökat kraftigt inom gruvor och mineralutvinningsindustrin. Jämfört med samma period 2016 växte volymen med 11 procent under andra kvartalet.
- Prisnivån har stigit extra mycket för zink, där priset är på den högsta nivån sedan 2010.
- Produktionsvolymen inom stål- och metallverksindustrin ökade under andra kvartalet jämfört med föregående kvartal.
- Enligt SCB:s investeringsenkät förväntas bygg- och anläggningsinvesteringarna inom gruvindustrin att öka kraftigt både i år och under 2018 jämfört med fjolåret.

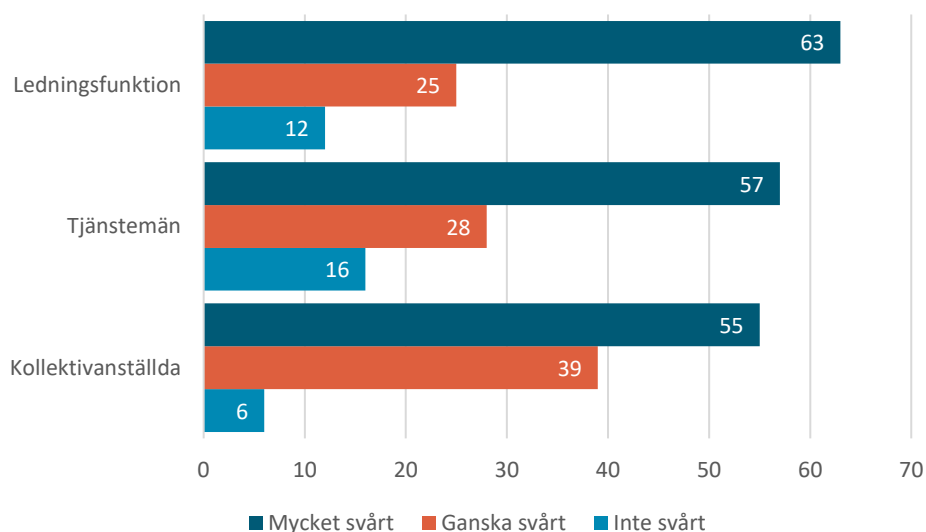
Negativa faktorer

- Kapacitetsutnyttjandet inom gruv- och mineralutvinningsindustrin har minskat under det tredje kvartalet jämfört med samma period 2016. Nivån är dock fortsatt hög och ligger över kapacitetsutnyttjandet inom industrin som helhet. Trots detta har inte produktionen återhämtat sig. Detta kan enligt SCB bero på konkurser och medvetna neddragningar. Ett sådant resonemang kan betyda att det kan finnas ledig kapacitet att tillgå utan att investeringar behöver göras. En lösning är att öka personalutnyttjandet i produktionsanläggningarna.
- Det saknas stora projekt i planeringen fram till och med 2019.
- Trots indikationer på en uppgång av järnpriset är nivån fortsatt betydligt lägre än vad vi såg 2010-2013. Det låga priset minskar incitament för nya investeringar.
- Produktionsvolymen inom stål- och metallverksindustrin har visserligen ökat under andra kvartalet jämfört med första kvartalet i år, men jämfört med samma period förra året redovisas oförändrade volymer.
- Överklaganden och miljöprovningar utgör hinder för nya investeringar inom sektorn.

5. Tema rekrytering

5.1 Rekryteringsläget

Antalet anställda hos de intervjuade företagen var 1 783 personer i juni 2017. Av dessa var 155 kvinnor. Antalet anställda med utländsk härkomst var 71 st, varav 4 var kvinnor. De intervjuade företagen räknar med att vara 1 774 anställda i december 2017, en minskning med 0,5 procent.

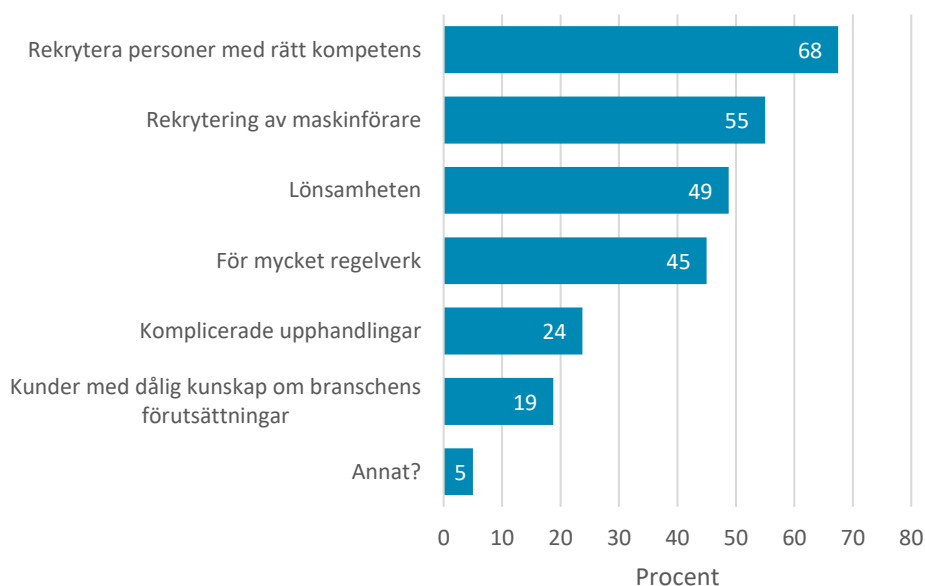
Bas: 80

94 procent anser att det är svårt eller mycket svårt att rekrytera kollektivanställda jämfört med 89 procent i november 2016. Även svårigheten att anställa tjänstemän har ökat, från 81 till 85 procent. Svårigheten att anställa personer i ledningsfunktion har också ökat jämfört med förra mättilfället, från 81 till 88 procent.

6. Tema Utmaningar

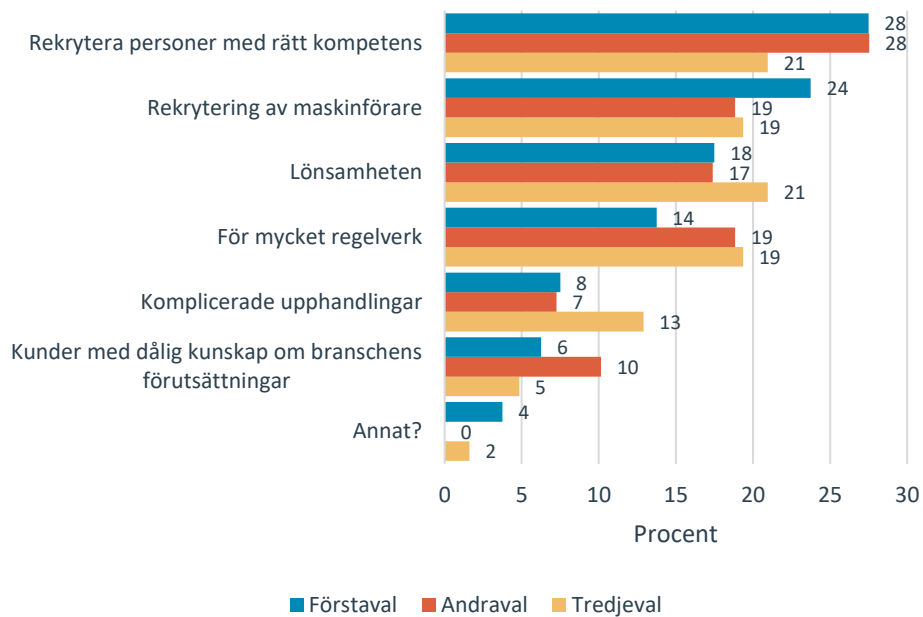
6.1 Vad är ditt företags största utmaning?

De intervjuade företagen har fått nämna de tre största utmaningarna som de ser idag. Det sammantagna resultatet redovisas i nedan diagram. 68 respektive 55 procent av alla intervjuade företag menar att rekryteringen av personer med rätt kompetens och maskinförare är den största utmaningen. Att rekryteringsläget är svårt återspeglas i förra stycket, där exempelvis 94 procent anser att det är ganska eller mycket svårt att rekrytera kollektivanställda. Att få till lönsamhet är en utmaning för 49 procent av de tillfrågade företagen och 45 procent tycker det är för mycket regelverk. Något färre nämner komplicerade upphandlingar (24 %) och kunder med dålig kunskap om branschens förutsättningar (19 %) som de största utmaningarna. Ett par av de intervjuade menar samtidigt att de inte ser några utmaningar i dagsläget.

Bas: 80

I nedan diagram redovisas de nämnda utmaningarna utifrån rangordningen som de intervjuade företagen fick göra. Förstavalet representerar den största utmaningen, andra valet den näst största och tredje valet den tredje största utmaningen. Det blir än mer tydligt att många företag ser rekrytering som den största utmaningen framöver.

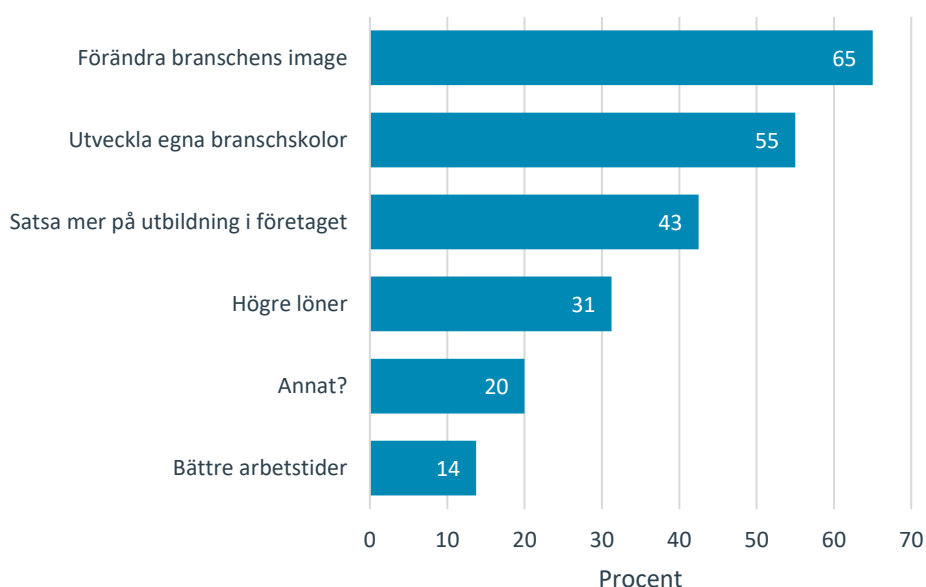

Bas: 80

6.2 Hur ska vi locka duktiga personer till branschen?

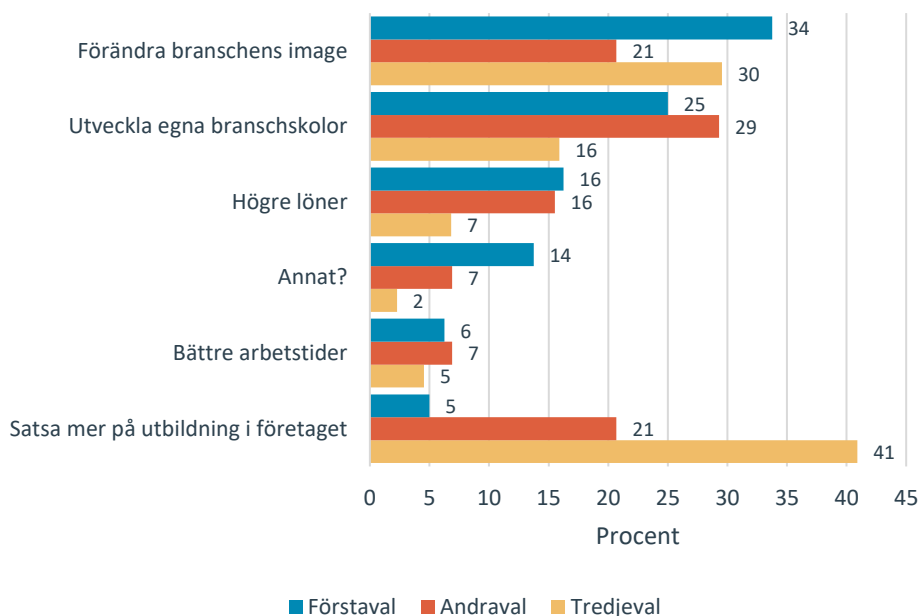
På frågan om hur vi ska locka duktiga personer till branschen fick de tillfrågade företagen nämna tre alternativ. Resultatet redovisas i diagrammet nedan. Viktigast tror de är att förändra branschens image, 65 procent av de tillfrågade nämner detta. Drygt hälften, 55 procent, menar samtidigt att ett sätt är att utveckla egna branschskolor. Något lägre andel, 43 procent, tror på att man ska satsa mer på utbildning i företaget för att locka duktiga personer till branschen. Färre menar att högre löner (31 %) och bättre arbetstider (14 %) är ett bra sätt.

Bland kommentarerna lyfts lärlingsplatser och praktik fram och de menar att lärlingsanställning måste underlättas. Andra pekar på att kommunikationen mellan branschen och skolorna måste bli bättre och där nämner man öppet hus, kommunikation av löneläget i branschen samt närvaro vid mässor inför gymnasieval mfl. Vidare menar en del att statusen allmänt måste höjas och att imagen och samhället i stort måste förändras.

Bas: 80

Diagrammet nedan visar i vilken ordning de intervjuade företagen prioriterade de olika alternativen för hur man ska locka duktiga personer till branschen. Förstaval representerar det alternativ de tillfrågade företagen tror främst på, andraval det alternativ de tror näst mest på och tredjeval det alternativ som de tror tredje mest på. 34 procent av de tillfrågade företagen nämner förändring av image som viktigast och 29 procent att utveckla egna branschskolor som andraval och 14 procent satsa att mer på utbildning i företaget som tredjeval.

Bas: 80

En slutsats som kan dras av företagens svar att förändra branschens image är att det kan ske genom kompetensutveckling av både de som är i branschen idag men även hos dem som är på väg in i branschen. Framförallt i rekryteringsbasen av nya maskinentreprenörer spelar utvecklingen av egna branschskolor in. För de redan existerande företagen handlar de mycket om att prioritera förtlöpande utbildning, inte minst för att hänga med i teknikutvecklingen som i allt högre grad drivs av en ökad digitaliserad värld. Möjligheterna för vidareutbildning är i stor utsträckning avhängig av företagsstorlek, men även beläggningsgrad och konjunktur spelar in. Sammanfattningsvis är utbildning och möjligheten att förändra branschens image tätt sammankopplade och troligtvis avgörande för att attrahera nya maskinentreprenörer och därmed få en större variation på kön, ålder och bakgrund i kåren.